

8
Tel. **STOP** (22) 621 35 37

JESTEŚMY PO TO, ŻEBY CI POMÓC!

Fundacja Centrum Praw Kobiet oferuje:

- bezpłatne porady prawne i psychologiczne
- pomoc w kontaktach z policją, prokuraturą i sądami
- bezpłatne poradniki i ulotki prawne
- możliwość pobytu w schronisku dla kobiet i dzieci ofiar przemocy

ul. Wilcza 60, lok. 19
00 – 679 Warszawa
tel./ fax (022) 652 01 17
e-mail: temida@cpk.org.pl
www.cpk.org.pl

Pomoc możesz uzyskać również w oddziałach Fundacji znajdujących się w kilku miastach, w tym w Łodzi, w Krakowie, w Gdańsku oraz w Grójcu. Mamy również współpracujące z nami rzeczniczki w innych miastach.

Wpłacając na konto Fundacji
pomagasz potrzebującym pomocy kobietom:
59 1020 1156 0000 7102 0059 9241

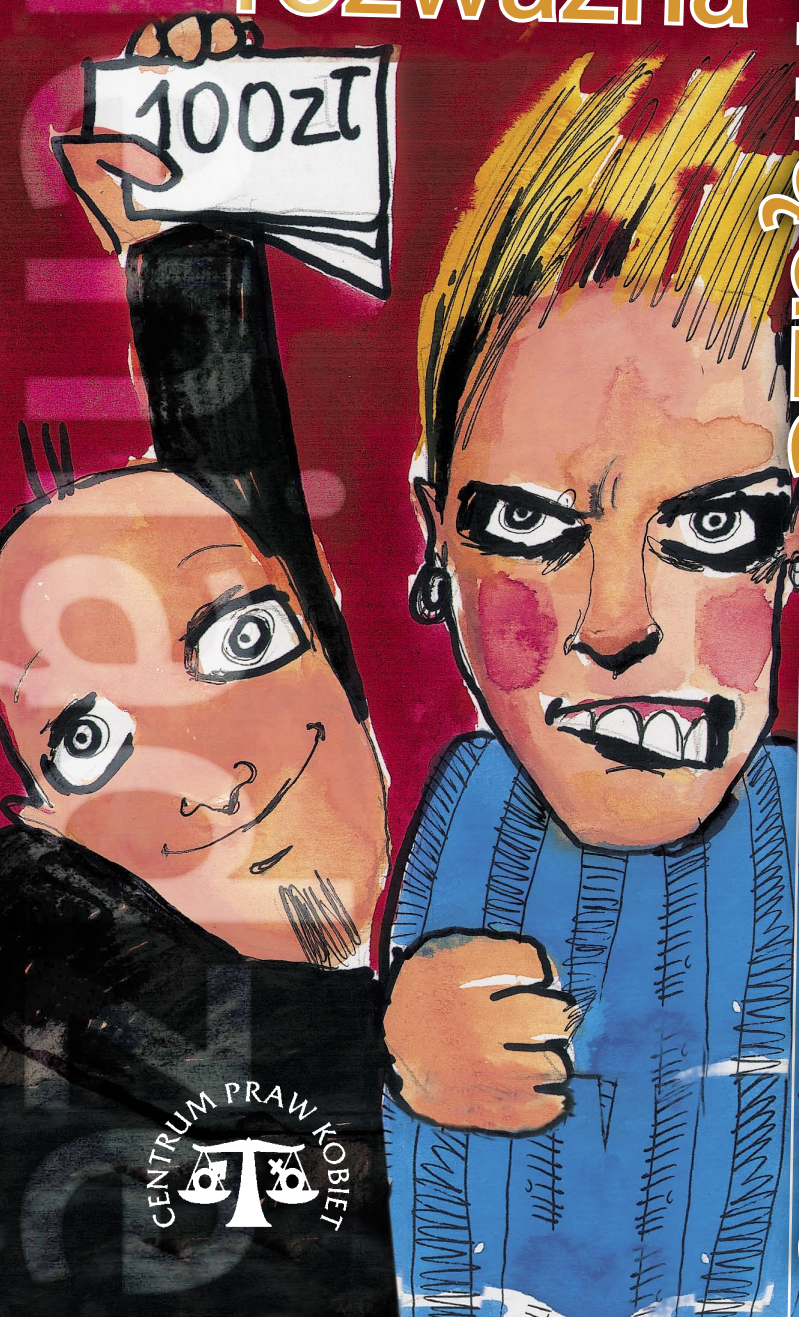

Druk publikacji możliwy był dzięki
środkom finansowym z Funduszu
Inicjatyw Obywatelskich.

Za jej treść odpowiada Centrum Praw Kobiet.

bądź
rozważna

Pieniądze w małżeństwie

CENTRUM PRAW KOBIEC

Pieniądze w małżeństwie

2

Kiedy wychodzisz za mąż kochasz ufasz bez granic nie myśląc nawet o ewentualnym zabezpieczeniu siebie i rodziny, czy też o rozsądnej i kontrolowanej gospodarce zasobami finansowymi w małżeństwie. Zdarza się, że powierzasz prowadzenie wszelkich spraw mężowi – oddajesz mu do dyspozycji swoje oszczędności, wynagrodzenie za pracę oraz inne środki – i nie przejawiasz większego zainteresowania wysokością wspólnych dochodów ani stanem konta. Postawa ta może okazać się zgubna, kiedy współmałżonek zawiedzie twoje zaufanie. Wiedza o sprawach finansowych rodziny może nie tylko uchronić cię przed niemiłymi niespodziankami, ale również pomóc ci w budowaniu prawdziwie partnerskich relacji w małżeństwie. Każdy z małżonków powinien znać zarówno swoje prawa, jak i obowiązki, jakie wiążą się z pozostawania we wspólności majątkowej oraz zagrożeniami, jakie wynikają z określonych zobowiązań.

Powinnaś wiedzieć o tym, że w przypadku majątku wspólnego każdy z małżonków może samodzielnie nim zarządzać. Majątek wspólny obejmuje m. in. wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej. Także środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego małżonków są wspólną własnością. Małżonkowie powinni współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym: udzielać sobie wzajemnie informacji o jego stanie, zobowiązaniach oraz o wykonywanych w związku z tym czynnościach. Każdy z małżonków może ponadto kontrolować działania drugiego i sprzeciwiać się podejmowanym przez niego czynnościom, z wyjątkiem tych należących do spraw życia codziennego (zakup żywności, ubrań, regulowanie bieżących rachunków), lub podejmowanych w ramach działalności zarobkowej, w szczególności związanych z prowadzoną przez jednego z małżonków działalnością gospodarczą.

Powyższe zasady dotyczą wyłącznie małżonków pozostających we wspólności majątkowej. Nie stosują się do małżeństw, które przed lub po ślubie zawarły umowę rozdzielności majątkowej (tzw. intercyzę) lub sądownie zniosły wspólność majątkową.

W przypadku rozdzielności majątkowej każdy zarządza swoim majątkiem samodzielnie i może to robić bez porozumienia z drugim małżonkiem, a nawet czynić to wbrew jego woli. Odpowiedzialność za długi ponosi wyłącznie ten z małżonków, który je zaciągnął.

Bądź rozważna! Pamiętaj że:

- Rozdzielność majątkowa uwalnia cię od jakiejkolwiek odpowiedzialności za długi męża.
- Jeśli wspólnie z małżonkiem zaciągnęłaś kredyt, egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego i waszych majątków osobistych.
- Jeżeli wyraziłaś zgodę na zaciągnięcie zobowiązania przez męża, komornik będzie mógł skierować egzekucję do majątku osobistego męża oraz do waszego majątku wspólnego.
- Jeżeli nie wyrazisz zgody na zaciągnięcie zobowiązania przez męża, a on zaciąga zobowiązanie tylko odnośnie swojego majątku osobistego lub przed zawarciem małżeństwa – komornik zajmie jedynie majątek męża i jego bieżące dochody.
- Jeśli zobowiązanie powstało w związku z działalnością przedsiębiorstwa, choćby w całości wchodzącego w skład majątku wspólnego, komornik może zająć przedmioty wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa, nawet jeżeli nie wyraziłaś zgody na zaciągnięcie zobowiązania.
- Jeżeli sprzeciwiasz się czynności zarządu majątkiem wspólnym zamierzonej przez męża, dopilnuj by wierzyciel miał tego świadomość przed zaciągnięciem zobowiązania przez twojego męża.
- Przed zaciągnięciem zobowiązania przez małżonka poinformuj przyszłego wierzyciela o treści i rodzaju umowy majątkowej, jaka łączy cię z mężem.
- Jeżeli masz pełnomocnictwo do konta osobistego swego męża, na którym powstał debet, nie jesteś zobowiązana do jego spłaty, gdyż miałaś jedynie uprawnienie do dokonywania operacji bankowych, np. wypłat lub przelewów. Uprawnienie to nie obejmuje przejęcia zobowiązań właściciela rachunku wobec banku. Zobowiązania debetowe na koncie męża obciążałyby ciebie jako pełnomocnika konta wtedy, gdybyś dodatkowo poręczyła np. za kredyt, z którego pochodzą środki zgromadzone na tym koncie.

Pożyczka, kredyt i inne zobowiązania

Zasadą jest, że każdy z małżonków może samodzielnie podejmować czynności prawne oraz zaciągać zobowiązania odnoszące się do majątku wspólnego. Dotyczy to również zobowiązań wekslowych i to niezależnie od wysokości sumy wekslowej. **Prawo do samodzielnego zaciągania zobowiązań oznacza, że małżonek, który je zaciągnął ponosi za nie odpowiedzialność.** Nie musisz się więc obawiać, że będziesz odpowiadać za długi męża jeśli bez twojej wiedzy i zgody zaciąga zobowiązania. Jeśli mąż bez twojej zgody wziął pożyczkę, bank (wierzyciel) będzie mógł egzekwować swoją należność zasadniczo tylko z jego majątku osobistego oraz z jego wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskiwanych z innej działalności zarobkowej, z korzyści uzyskiwanych z jego praw autorskich lub wynalazczych (art. 41 § 2 krio). Pośrednio może to oczywiście wpłynąć na sytuację finansową rodziny, ale korzystne jest to, że ani majątek wspólny ani twój majątek osobisty nie podlegają egzekucji.

Powinnaś jednak wiedzieć o tym, że jeśli pozostajecie we wspólności majątkowej, jako żona masz prawo do **wyrażenia sprzeciwu** wobec czynności, którą zamierza samodzielnie przedsięwziąć twój mąż. Jeśli kwota pożyczki, którą planuje zaciągnąć mąż, jest według twojego rozeznania zbyt wysoka i przewidujesz, że mogą być trudności z jej zwrotem, możesz się jej sprzeciwić. Twój sprzeciw będzie skuteczny, tzn. zablokuje możliwość podpisania przez męża umowy pożyczki, jeśli kontrahent męża (np. bank) będzie mógł się z nim zapoznać przed dokonaniem transakcji. Dla celów dowodowych dobrze więc zamieścić ogłoszenie w lokalnej i ogólnopolskiej gazecie informujące potencjalnych wierzycieli o twoim sprzeciwie.

Choć zgodnie z obowiązującymi przepisami bezwzględny wymóg uzyskania zgody współmałżonka dotyczy tylko kilku typów czynności prawnych, wierzyciele tacy jak, banki i towarzystwa leasingowe, często uzależniają podpisanie umowy pożyczki, kredytu czy poręczenia od zgody drugiego małżonka albo żądają, by małżonkowie zaciągali zobowiązania wspólnie. Taka polityka chroni ich interesy, ponieważ gwarantuje im możliwość ściągnięcia długu także z majątku wspólnego. Pamiętaj jednak, że w przypadku, gdy oboje z mężem wspólnie podpisaliście umowę pożyczki lub kredytu, egzekucja należności wierzyciela może być przeprowadzona zarówno z majątku wspólnego, jaki i majątku osobistego każdego z was.

Pamiętaj, że zobowiązania, które zostały zaciągnięte przed 20 stycznia 2005 r., czyli przed nowelizacją kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, podlegają starym przepisom, co oznacza, że za długi zaciągnięte przez jednego ze małżonków odpowiada się nie tylko majątkiem osobistym dłużnika, ale także majątkiem wspólnym małżonków.

Kiedy wymagana jest zgoda współmałżonka ?

Są takie sytuacje kiedy do skutecznego dokonania czynności prawnej przez jednego z małżonków potrzebna jest zgoda drugiego. Zgodnie z art. 37 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zgoda współmałżonka jest wymagana do:

- zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia nieruchomości lub użytkowania wieczystego, oddania nieruchomości do używania i pobierania z niej pożytków;
- zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia prawa rzeczowego, którego przedmiotem jest budynek lub lokal;
- zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia i wydzierżawienia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa;
- dokonania darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem darowizn zwyczajowo przyjętych.

Jeśli któraś z powyższych czynności została zawarta z pominięciem drugiego małżonka, to jest ona z mocy prawa nieważna, chyba, że współmałżonek potwierdzi jej ważność w wyznaczonym przez drugą stronę terminie. W praktyce oznacza to, że jeśli twój mąż będzie np. chciał wziąć kredyt na zakup domu, a warunkiem udzielenia tego kredytu będzie ustanowienie hipoteki na nieruchomości, kredyt nie dojdzie do skutku, jeśli ty nie wyrazisz zgody na jej ustanowienie lub później jej nie zatwierdzisz. Jeżeli jednak to zrobisz, umowa kredytu hipotecznego dojdzie do skutku, a wierzyciel będzie miał prawo egzekwować swoje należności z waszego majątku wspólnego.

Powinnaś także wiedzieć, że egzekucję z majątku przedsiębiorstwa można prowadzić nawet wówczas, gdy wchodzi ono w skład majątku wspólnego małżonków, a zaciągnięcie zobowiązania nastąpiło bez zgody współmałżonka dłużnika. Wierzyciel musi jednak wykazać dokumentem urzędowym lub prywatnym, że stwierdzenie np. wyrokiem lub odpowiednim aktem notarialnym wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstw (art. 787 kpc). Pamiętaj jednak, że część majątku przedsiębiorstwa (niezależnie od jego wartości) można sprzedać lub wydzierżawić bez pytania współmałżonka o zgodę.

Jeśli natomiast mąż bez twojej zgody zaciągnął kredyt zabezpieczony hipoteką na nieruchomości wchodzącej w skład waszego majątku wspólnego, możesz wnieść do sądu (w którego okręgu prowadzona jest egzekucja) powództwo, w którym zarzucisz nieważność ustanowienia hipoteki. Jeśli sąd potwierdzi fakt, że nie wyraziłaś zgody na tę czynność, twoje powództwo zostanie uwzględnione, a bank nie będzie mógł zaspokoić swoich roszczeń z tej nieruchomości. Pamiętaj, że to przede wszystkim na wierzycielu (banku), który chce odzyskać swoją należność leży obowiązek dowiedzenia, że wyraziłaś zgodę na zaciągnięcie kredytu hipotecznego.

Kiedy potrzebna jest pomoc sądu?

6

Sprzeciw wobec czynności prawnej podejmowanej przez jednego z małżonków lub odmowa udzielenia zgody na dokonanie takiej czynności są instrumentami służącymi do ochrony majątku przed nierozważnymi działaniami jednego z małżonków. Może się jednak zdarzyć, że sprzeciw będzie wykorzystywany w celu szykanowania współmałżonka lub z różnych względów uzyskanie zgody lub potwierdzenia ze strony współmałżonka będzie niemożliwe. W takich sytuacjach każdy z małżonków może zwrócić się do sądu o zezwolenie np. na zaciągnięcie kredytu czy pożyczki, któremu sprzeciwia się żona lub mąż, albo na obciążenie hipoteką zabezpieczającą kredyt nieruchomości należącej do majątku wspólnego. Sąd ma obowiązek udzielić zezwolenia, jeśli dokonania takiej czynności wymaga dobro rodziny. Podejmując decyzję, sąd musi uwzględnić interesy i racje obojga małżonków. Zezwolenie sądu zastępuje zgodę współmałżonka albo znosi jego sprzeciw.

W sytuacjach skrajnych, gdy jeden z małżonków działa lekomyślnie lub celowo zaciąga zobowiązania, np. na skutek alkoholizmu lub uzależniania od hazardu, drugi z małżonków może wystąpić do sądu z wnioskiem o pozbawienie go prawa do samodzielnego zarządzania całym majątkiem wspólnym lub niektórymi jego składnikami.

Zobowiązania zmarłego małżonka

Jeśli twój mąż zmarł i nie pozostawił po sobie testamentu, jego majątek oraz długi przechodzą na spadkobierców ustawowych, czyli – w pierwszej kolejności – na dzieci i na żonę. Jeżeli zatem przed śmiercią mąż zaciągnął pożyczkę lub kredyt bez twojej zgody, odpowiadasz za jego zobowiązania wobec banku. Odpowiedzialność ta wynika z prawa spadkowego. Jeżeli jednak nie chcesz płacić za długi męża, możesz spadek po nim odrzucić bądź przyjąć z tzw. dobrodziejstwem inwentarza. W pierwszym przypadku nie odziedziczysz po mężu nic. W drugim – twoja odpowiedzialność za długi zmarłego męża będzie ograniczona do wartości majątku, który dostałaś w spadku. Oznacza to, że będziesz zobowiązana do spłacenia jego zadłużeń tylko do wysokości odziedziczonych aktywów majątkowych.

Aby skutecznie odrzucić spadek lub przyjąć go z dobrodziejstwem inwentarza, musisz złożyć stosowne oświadczenia u notariusza lub przez sądem rejonowym ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w ciągu 6 miesięcy od momentu, w którym dowiedziałas się o śmierci męża. Jeśli tego nie uczynisz definitywnie nabędziesz majątek męża wraz z ciążącymi na nim zobowiązaniami.

Konto bankowe

Wspólne konto bankowe to niewątpliwa wygoda. Zapewnia przejrzystość domowego bilansu, a to z kolei pozwala na bardziej racjonalne gospodarowanie finansami. To także oszczędności – banki za prowadzenie wspólnego konta pobierają takie same opłaty, jak w przypadku kont indywidualnych. Jest to jednak rozwiązanie dobre dla odpowiedzialnych i wzajemnie sobie ufających małżonków. Łączy się bowiem z odpowiedzialnością za wszystkie decyzje i dyspozycje pieniężne. Zarówno żona, jak i mąż, mogą bez ograniczeń wpłacać i wypłacać z konta pieniądze, składać wnioski o limit zadłużenia, o wydanie kart, o blokadę środków itp. Nie mogą tylko zmienić samodzielnie warunków umowy. Jako współwłaściciele mogą także ustanawiać pełnomocników. Wobec banku współwłaściciele w takim samym stopniu odpowiadają za powstałe na koncie zadłużenie i nie jest ważne, kto przyczynił się do jego powstania. Oznacza to, że egzekucja zostanie przeprowadzona również przeciwko tobie. Osoby, które posiadają wspólny rachunek, będą musiały także wspólnie poddać się pewnym procedurom bankowym w momencie zaciągania kredytu przez jednego z nich. Co ważne – banki zastrzegają w regulaminach, że w sytuacjach konfliktowych między współposiadaczami np. jeden z nich nie będzie honorował decyzji lub dyspozycji drugiego – będą wymagały postanowień sądu lub zastrzegają, że nie będą ponosiły odpowiedzialności za skutki odmiennych decyzji posiadaczy. Warto też pamiętać, że gdyby doszło do zamykania konta w drodze egzekucji komorniczej – pieniądze są zamrażane i dostępu do nich nie będzie miał żaden z posiadaczy.

Odrębne konto bankowe oznacza, że tylko jeden z małżonków jest właścicielem konta, a drugi może mieć co najwyżej **pełnomocnictwo** do korzystania z niego. W takiej sytuacji, jeśli na koncie osobistym twojego męża powstanie debet, nie będziesz zobowiązana do jego spłaty, gdyż byłaś uprawniona tylko do dokonywania operacji bankowych, np. wypłat lub przelewów. Zwróć uwagę na zakres posiadanego, jak również udzielanego, przez ciebie pełnomocnictwa do rachunku. Pełnomocnictwo może bowiem posiadać zakres ograniczony, rozszerzony bądź zwykły – tzw. standardowy, a zatem dawać różne uprawnienia do dysponowania zgromadzonymi środkami finansowymi.

Warto pamiętać, że pieniądze zgromadzone w trakcie małżeństwa na kontach osobistych małżonków stanowią część majątku wspólnego jeśli nie należą do majątku odrębnego.